

wesen.
onder vol-
/ jae nae
mbaert is,
wy eens
Christen

ik ghelooft
datter een
er die hem
ide reynen
dort / dat
soo heeft
der waer-
are liefde
len / door
thgedeyt.
stille: Nie-
door een

het histo-
rien aen-
ken Chris-
tenden vol-
lebben.
en connen
ch is, hebt
of by den
ghy hebt
ndelen.
derven der
s doch de
alste Godt
nootwen-

niet inde
nen, meer-
a: Dewijle
rijcke der
s Trappen

te op der
ich en is,
rekte, altijd

Thes. 10.
[namet-
aeckelike
ke op der
ek niet /
us Coning
erd eene

eljk, wijl

nze Belij-
(bl. 97—
saamge-
onderaan.

INT

erde ge-

en condon
n worden,
te te ghe-

l. Thes. 2.
sen moet/
is / ende
nde / be-
de dat hem
heylsame
r door de
dijft mede
nnen wor-
n, om door
tecken.
ghelick is,
s, door de
a seekere
soud con-

ntsen ons
a seekere
ayten dese
rnaemsten
Kerke /
rstoeten /
verhoocht /
voert ghe-

et en zijn,
rechte be-
ghebruyek
a kentece-
i can, na-
waer toe
n behoort.
s. Thes. 8.
ste stellen
te eenighe

heylsamer
Godtlicken
Leeraers /
roffijtelick/
uere allen
a yghelick
a noode is,
iadt ende
ort / ende
/ ende te
schriftuere

spreekt, sonder dat hy can of wil aennemen / tgene by
dese ofte die Concillen / Synoden / Vadersen / Kercken /
mach wesen besloten / om dese ofte die woorden / ende
manieren van spreken / in ('t sy oock welcken) stucken
der Leere te ghebruycken / die meestendeel door der
Menschen curiosheydt ghevonden / ende oorsaeken van
bittere scheuringhen / jae grouwelike vervolginghen /
ende bloetstortinghen der Christenen onder maledandren
zijn geweest / maer seyt / de bewoordinghe van Christo
selve ghedaen / is my ghenoech / ende ick en weetse niet
te verbeteren: ghelooft oock dat ghy niet wijser bent /
om beschrijvingh van gheestlike saecken te doen / als
uwen Meester: Wie soude sulcken voor gheen lidmaet
durven bekennen? sulcke vergaderinghe voor de Kercke?
Ibidem. Daer en is gheen beter middel om de Secten
te minderen / ende dat alle Christenen tot een Kercke,
in Broederlike eenicheyt / mochten vergaderen: als /
dat elck zijn byghewonden / ofte van anderen erdichte;
ende by hem mede aenghenomen / manieren van spreken
in ghelofs punten liet varen / oft / elck blijvende
rijk in eyghen verstant / zijne uytlegginghen, beschrij-
vinghe / meyninghen voor sich seiven behoudende.

Tot zoover onze aanhalingen.

We voegen er geen woord aan toe.

Slechts één vraag:

Er zijn tegenwoordig menschen, die een christelijke
encyclopaedie of overeenkomstige lectuur gaarne na-
spreken in lofreden op Festus Hommius, en die we-
kelijks opwekken tot trouw aan het overgeleverde
pand, en zoo voort, maar die brieschend worden, en
van extremisme spreken, als iemand zegt wat Hom-
mius hier zegt, en ongereformeerd noemt, wat dit mo-
deramenlid van Dordrecht ongereformeerd noemt.
Soms zelfs roepen zij om een samenspreking met kerk-
scheurders, omdat zij de geestesgesteldheid (!) niet
langer dragen kunnen van menschen, die veroordeelen

De stad der toekomst (III)

Volkomen terecht ziet men de machtsconcentratie
der wereldstad als noodzakelijk voor deze prestaties,
waarmee de mensch zich een naam maakt op de aarde.

Maar onmiddellijk blijkt toch ook de armoede van
de massa, want de kunst kan er nauwelijks op de been
blijven wegens gebrek aan belangstelling en geen
schouwburg of stedelijk orkest kan rendabel geëxploi-
teerd worden, maar drijft op enorme overheids-subsidies,
omdat de massa liever jazz hoort of een sensatie-
film ziet. De sportpaleizen evenwel zijn tot de
laatste plaats bezet en men schreeuwt zich hees ter
aanmoediging van zijn favoriet.

Voetballers worden verheerlijkt en bewierookt als
goden, die de wereld hebben gered en tot waanzinnig-
heid opgerweept massa's loelen van extase als de
kampioenen zijn triomftocht houdt door de versierde
straten van de stad. Ook dit is een symptoom van den
losgeplagen en verloren massa-mensch; het genivel-
leerde leven wil zijn helden vereeren en daarin zijn
eigen grootheden weervinden. Wij hebben het gewon-
nen, ik heb het gewonnen, ik onpersoonlijke zandkor-
rel in de woestijn van de wereldstad. En daarin doet
het heele land mee, want ook het platte land raakt
steeds meer onder den ban van de wereldstad-cultuur.

De kleine steden van vóór 1800 kunnen niet de
dragers zijn van onze huidige cultuur, dat is waar,
maar ze waren meer dragers van cultuur dan de
steden van onzen tijd, want dit is geen cultuur, dit is
mechanische civilisatie van de massa, die in de top-
prestatie van den enkeling het verbazingwekkende, het
wonder wil beleven, dat zijn goddelijkheid moet bewij-
zen en hem zijn eigen kleinheid moet doen vergeten.

Maar, zoo zal men zeggen, naast deze cultuur-ont-
aarding zien wij toch nog wel voorbeelden van hooge
cultuur en zuivere kunst en wetenschap.

We hebben toch onze musea, concertgebouwen,
schouwburgen en universiteiten.

Helaas kan ik niet al deze dingen volledig bespre-
ken, maar dat is niet noodig ook.

Ik meen echter, dat het massale bezoek aan een
tentoonstelling van Weensche kunstschaten of Oude
Meesters ons niet optimistisch behoeft te stemmen
ten opzichte van den aard der kunstwaardering, en
de concertgebouwen zijn toch het volst, wanneer er
een beroemd solist een topprestatie levert.

Een enkele vraag: Is een gecompliceerde, door-
werkte, grootsche symphonie, die het uiterste vergt
van het kunnen der musici eigenlijk schooner dan het
eenvoudige koraal?

Is de barokke klankenweelde van Beethoven muzi-
kaler dan ongekunstelde kerkmuziek?

Wat zou waardevoller zijn, een wedstrijd Holland-
België of een partijtje voetbal van een dorpsclub?

Wat zou waardevoller zijn, een volmaakt uitgevoerd
oratorium van een grootmeester der muziek of het
eenvoudige, misschien niet altijd even zuivere gezang
van de gemeente van Christus?

Natuurlijk wil ik niet ontkennen de waarde van het
waarschijnlijk groote kunstwerk en even natuurlijk ben
ik overtuigd van het onvolmaakte in ons psalmzingen,
maar waar het mij hier om te doen is, dat is de ten-
denz, de mentaliteit van de moderne cultuur, die de
werkelijke waarden van het leven niet meer kent en
slechts jaagt naar het verbluffende, waarmede de
mensch zich een naam maakt op de aarde.

En wat is de moderne wetenschap anders dan een
speculatief systeem, waar aan den top staat de godde-
lijke mensch?

wat Hommius veroordeelt. De vraag die ik heb, is
deze: weet gij wel, van welke „geestesgesteldheid” de
door u zoo hoog geprezen vadersen zijn?

Als ge het niet meer eens zijt met de belijdenis, zeg
het dan maar rustig. Maar doe niet langer alsof de
belijdenis in naam der belijdenis moet worden losge-
laten.

K. S.

** Persoonlijk verzoek aan de Kerkeraden

Reeds geruimen tijd loopt ondergeteekende rond met
een gedachte, die thans tot een besluit gerijpt is: het
verzoek aan de kerkeraden hem geen uitnodigingen meer
te doen toekomen tot vervulling van den dienst des
Woords. Ik zal namelijk niet meer — althans in de eerste
jaren — gevolg daaraan kunnen geven. Mijn arbeid voor
de pers — met name voor mijn behandeling van den
Heidelbergschen Catechismus, een werk, waarvan ik vurig
hoop, het te mogen voltooen — gaat, sedert het tempo
van verschijning zoo ingrijpend verhaast is, zooveel van
mijn tijd vragen, dat ik niet meer den moed heb, den
prekaraard voort te zetten. Het spijt me erg, want deze
arbeid was mij altijd lief en het contact met de kerken
was voor mijzelf zeer nuttig. Ik geloofde ook, me niet te
mogen onttrekken in de eerste jaren na de vrijmaking.
Nu evenwel onze Theologische Hoogeschool haar arbeid
ziet bekronen, en de eerste nood gelenigd wordt, heb ik
te kiezen. Ik geloof, dat die „Catechismus” vóór moet
gaan. Vandaar, dat ik tot dit besluit moest komen, dat ik
zelf als een offer voel.

Wel hoop ik de voor dit jaar gemaakte afspraken te
houden. Maar elk nieuw verzoek zou ik onherroepelijk
moeten afwijzen. Dat de Catechismus-arbeid hierdoor ge-
diend moge worden, zal, vertrouwd ik, een wensch zijn,
waarin ik niet alleen sta. En dat tróost.

K. S.

VAKWETENSCHAP EN PRACTIJK

Dezelfde geest, die het moderne Babylon bouwt,
brengt den mensch ook tot zijn cultuur-verdwazing,
sport-ontarding en techniek-aanbidding en voor deze
cultuur met lichtreclames is de wereldstad, met zijn
machtsconcentratie en massa-nivellearing noodig,
maar niemand ziet hoe de wereld op dezen weg met
versnelde beweging haar ondergang tegemoet tijt.

Men gelooft, dat de nieuwe ideeën een wereld zullen
voorbereiden en tot ontwikkeling zullen brengen waar-
in zuivere sociale verhoudingen, welvaart en veredelde
cultuur den mensch levensblijheid zullen verzekeren;
maar deze levensblijheid, die niet is de vreugde in het
volbrengen van Gods wet, is een illusie.

Ook de decentralisatie van de groote stad door vor-
ming van wijken kan de oplossing niet geven, want
niet zal de wijk een werkelijk sociale of culturele
eenheid kunnen vormen, omdat het leven gedeeld
blijft.

Men kan in de wijk alle mogelijke sociale voorzie-
ningen treffen, men kan, wat men dan noemt, een
„socialere wijze van wonen en leven” bevorderen, maar
zoolang men groote complexen of strooken bouwt met
drie of meer woonlagen, zoolang men torenflats con-
strueert met honderden wooncellen, zoolang het ideaal
wordt gezien in het onderbrengen van één dorp in één
flatgebouw, is er van werkelijk sociaal wonen in de
volle betekenis geen sprake.

Ieder gezin heeft zijn eigen karakter, zijn eigen
sfeer, zijn eigen leven en daarvoor is noodig een eigen
ruimte, een eigen omgeving, wil het tot zijn volle recht
komen. Wanneer de eene mensch op den anderen gaat
leven, wanneer men opeen gedrongen zit als in cellen
van een honingraat, dan ontbreekt de noodzakelijke
levensruimte. Men dringt door in elkanders sfeer en
dat irriteert, dat stoort af, dat belemmert den onge-
dwongen omgang, de sociale betrekkingen van mensch
tot mensch. Alleen de mensch, die de ruimte heeft om
zichzelf te zijn, kan zich ongehinderd ontplooiën tot
wezenlijk sociaal wezen en kan van uit zijn eigen
levensruimte zich onbevangen bewegen in den omgang
met zijn buurman.

Wanneer de afstand te klein is dan wordt de afstand
oneindig groot. Het is heel normaal, dat een flatbe-
woner niet eens weet, op wie hij woont. De afstand
tusschen een woning op de tiende verdieping en een
woning op de eerste verdieping is veel grooter dan
de afstand tusschen de verst van elkaar gelegen
woningen in een groot dorp. En al richt men de wo-
ningen dan nog zoo goed in, rekening houdende met
alle mogelijke economische en technische eischen,
rekening houdende ook met de behoeften der verschil-
lende gezinsleden (natuurlijk is dat juist), toch heft
dat de bezwaren niet op. Het wonen in groote com-
plexen met meerdere woonlagen is in wezen a-sociaal.
Vele stadsbewoners zullen dit wellicht niet met mij
eens zijn, maar dat komt omdat zij al afgestompt zijn
en niet meer voelen wat zij missen. Het leven is ver-
minkt en zij denken, dat het zoo hoort.

„Zo kan, in vergelijking met elkander, het een-
gezinshuis gezien worden als de typisch „natuurlijke”
en in wezen dorpse, de etage en het woongebouw als
de meer stedelijke en „sociale” woonvorm.”

„Natuurlijk” staat hier tegenover „sociaal”, evenals
in de moderne filosofie, natuur staat tegenover
vrijheid: natuur is het lagere gebonden leven, vrijheid
vindt men in het hogere, het door het denken en
door den geest vrijgemaakte zijn, en men vergeet dat
het theoretisch denken toch altijd in het natuurlijke

OP EN OM 'T KERKPLEIN

Hangt Uw idealen hoog aan de sterren

Dat heeft Ir Soekarno, de president van de Repoe-
bliek Serikat Indonesia zijn onderdanen onlangs in
een redevoering voorgehouden: „hangt uw idealen
hoog aan de sterren”.

Een woord, dat een reeks herinneringen bij mij wak-
ker riep.

In de eerste plaats de herinnering aan een bijbel-
woord: de heidenen, die de wet (nl. van God) niet
hebben, zijn zichzelf een wet. De mensch, die de ge-
boden van God veracht, stelt zichzelf de wet. In-
plaats van te jagen naar de volmaaktheid, „of hij het
ook grijpen mocht”, zooals zij mogen doen, die tot die
volmaaktheid en het jagen ernaar van Christus Jezus
gegrepen zijn, stelt de heiden, de asfalt-heiden van
Amsterdam en de dassah-heiden van Java zichzelf de
wet: hij jaagt naar zelf gekozen idealen. En de volks-
leider, die ook de massa in beweging brengen wil,
haar wil doen jagen naar zijn idealen, zweept haar
op te jagen naar het onbereikbare.

Om tenminste nog iets te bereiken beweegt hij het
volk demagogisch naar het onbereikbare te streven,
naar een werkelijkheid, die morgen komt. Morgen...!
„Hangt uw idealen hoog aan de sterren”

In de tweede plaats bracht mij Soekarno's woord
jaren terug, naar een rookerige consistoriekamer, waar
„s lands zonen, de bloem der natie”, waaronder ook
ik, bijeen waren in een ringvergadering van Jonge-
lingsverenigingen. Op G.G. Er was dien avond een
spreker, die veel te zeggen had over de bonds-idee en
de methodiek. En toen hij uitgesproken was kwam de
bespreking. Een der aanwezigen, dien het harde juk,
dat opgemelde spreker den bondsvrienden wilde opleg-
gen, reeds begon te knellen, eer hij het op zich geno-
men had, kwam zoo op te merken, dat de spreker dat
nu allemaal wel mooi uit de doekjes gedaan had, maar
dat daarvan in de praktijk toch niets terecht kwam.
Waarop de spreker repliceerde: „Dat weet ik ook
wel. Maar, vrienden, laten wij het ideaal zoo hoog
mogelijk hangen. Dan hebben we tenminste kans, dat
we nog iets bereiken”. Ik herinner me nog, hoe die
replik een krachtig verzet in mij wakker riep. Ik kon
het toen niet onder woorden brengen. Maar dát
was niet meer de geboden Gods brengen. De geboden,
die „niet zwaar” zijn. Dát was de menschen brengen
onder het juk: „Hangt uw idealen hoog aan de ster-
ren”.

En ik dacht toen — dat is de derde herinnering —
aan nóg vroeger dagen: aan het verhaal van Dik
Trom. „Een bijzonder kind”. Toch zóó bijzonder niet,
of hij had met den spreker van de ringvergadering
der J.V. op G.G. en Soekarno de tactiek gemeen. Want
toen hij eens meedeed aan een snelheidswedstrijd met
hondekarren, bond de leepd aan de zweep een flinke
worst, die hij een halven meter voor den kop van
den hond liet bengelen. Het arme dier als een gek er
achter aan. Maar hoe hard hij ook liep: de worst
bleef altijd een halven meter vóór. Het ideaal, hem
voorgehouden, bleef onbereikbaar.

Dat verhaal is me bijgebleven.

Ik dacht er aan, toen die mijnheer van de bonds-
idee en van de methodiek op de ringvergadering sprak.

Ik dacht er aan, toen ik van Soekarno's rede voor
de bevrijde Indonesiërs las.

Ik denk er aan, zoo vaak ik idealisten ontmoet.
Idealisten, ook in de kerk.

„Hangt uw idealen hoog aan de sterren”.

Wat is onze Helland toch barmhartig over Zijn
volk.

Hij doet ons niet leven bij zelf gekozen idealen.
Nog veel minder hangt Hij ze ons „hoog aan de
sterren”.

Maar Hij doet ons met vrolijkheid loopen het pad
van Zijn geboden.

En Zijn geboden zijn niet zwaar.

Hij heeft U bekend gemaakt, o mensch, wat goed
is en wat eischt de HEERE van U, dan recht te doen,
en weldadigheid lief te hebben en ootmoedig te wan-
delen met uwen God? Micha 6:8.

D. E. C.

gefundeerd blijft en in zichzelf een abstractie is, en
dat een wezenlijk sociaal leven zich slechts ten volle
kan ontplooiën in het zeer concrete natuurlijke leven.

„Dat voor etage-woningen de tuinen gemeenschap-
pelijk behooren te zijn, daarover is iedereen het thans
wel eens.” Ongetwijfeld, maar dan toch bij gebrek aan
beter. Het is een noodzakelijk kwaad, dat het gevolg
is van etage-woningen.

Zeker, men wil de wijken voorzien van groen, recre-
atie-oorden, kinderspeelreinen, parken en plantsoe-
nen en sportterreinen, men wil instellingen van medi-
sche en sociale zorg, badhuizen, gymnastieklokalen,
kleuterscholen, openluchtscholen, tehuisen voor ouden
van dagen, medisch-sociale consultatiebureaux, men
streeft naar maatschappelijke zorg en sociale voor-
lichting, men stimuleert het contact in verenigingen,